AANTEEKENINGEN

over eenige soorten van het genus GRAMMODES Guenée met beschrijving van drie nieuwe

DOOR

P. C. T. SNELLEN.

(Pl. 8 fig. 3—6.)

---

1. **Grammodes Mygdon** Cram.

(Pl. 8 fig. 6 ♂).

Toen ik, in het Tijdschrift voor Entomologie, deel 23 p. 103 (1879—80), deze soort, naar een wijfje, onder de door Mr. Piepers op Celebes gevangen Noctuinen vermeldde, had ik wel is waar eenige verschillen gezien met de Javaansche voorwerpen, ook door Mr. Piepers verzameld, maar Guenée's opmerking, Noctuélites III p. 278, als volgt luidende: « Après avoir comparé beaucoup « d'individus de différentes collections, provenant de divers endroits, « et étiquetés de manières très-opposées, je ne puis apercevoir « aucune différence essentielle entre eux, et tous me semblent se « rapporter à la *Mygdon* de Cramer », weerhield mij van die verschillen eenig gewag te maken, te meer daar Cramer's afbeelding, deel II pl. 156 G, vrij ruw is en moeijelijk tot grondslag van vergelijking kan dienen.

Sedert echter heb ik meer voorwerpen, allen min of meer op de Javaansche *Mygdon's* gelijkende gezien, van verschillende plaatsen en begon ik er aan te gelooven, dat Guenée inderdaad onder den

naam *Mygdon* meer dan eene soort vermengt. Het meest met Cramer's afbeelding komen de Javaansche exemplaren overeen en deze meen ik dan ook ook voor de echte te moeten houden — de vaderlandsopgave: Suriname, bij Cramer, is stellig verkeerd —, maar onder de voorwerpen van Celebes die ik zag, vind ik twee andere soorten welke ik voor onbeschreven houd, Eindelijk wil ik nog eene derde nieuwe soort beschrijven van Wetter, waarvan ik een onbenoemd wijfje van Dr. Staudinger ontving, tegelijk met twee exemplaren van *Ophiusa Cyanea* Snell., Tijds. 24 (1880—1) p. 129 pl. 14 fig. 2 door mij van de Philippijnen beschreven en die buitendien ook op Java voorkomt, zie Dr. Pagenstecher, Jahrb. Nass. Ver. f. Naturk. 49 (1896) p. 163 pl. 1 fig. 5.

Zoowel bij de Javaansche soort die ik voor de echte *Mygdon* houd als bij de twee nieuwe van Celebes, vertoonen de voorvleugels, welke grootendeels zwartbruin zijn, met grijzen voor- en achterrand, eene driehoekige figuur door geelwitte lijnen gevormd. De soort van Wetter is anders en gelijkt meer op mijne *Bisinuata*, ook van Celebes, beschreven en afgebeeld Tijds v. Ent. 23 (1879—80) p 104 pl. 8 fig. 3. Zoowel bij *Mygdon* als bij de twee aan deze verwante nieuwe, zijn de sprieten in beide seksen haarvormig, naakt, de palpen smal, opgerigt, met kort, maar bij de wijfjes iets langer eindlid, de oogen naakt, onbewimperd, de bijoogen aanwezig, ader 5 der achtervleugels even dik als 3 en 4 en bijna uit één punt met deze ontspringende. Zij behooren dus wel allen tot de derde, der door Guenée op de voorvleugelteekening gebaseerde groepen van zijn genus Grammodes.

Bij *Mygdon* zijn de sprieten wit op de rug, lichtbruin op de onderzijde, de palpen en halskraag graauwbruin, de rug donkerder, zwartbruin. Voorvleugels grootendeels zwartbruin, fluweelachtig, aan den binnenrand *tot* dezen, naar achteren tot 2½—3 mm van den rand, bovenaan wat verder, daarachter is de vleugel lichtgrijs. Aan den voorrand, waarvan de snede tot bijna de helft geelwit is, komt het zwartbruin aan den wortel bijna tot aan denzelven, maar verwijdert er zich langzamerhand van en is er op de plaats waar de achterrand van het bruine veld begint, 3 mm. er

van verwijderd. Dit zwartbruin wordt tegen den voorrand begrensd door eene fijne, scherpe geelwitte lijn die iets voorbij een vierde van den vleugel haarfijn begint, dan wat dikker wordt, zeer flaauw tegen den voorrand gebogen is en eindelijk onder een scherpen hoek, de mede geelwitte, maar fijnere en uiterst flaauw, onderaan wat sterker, regelmatig gebogen lijn ontmoet die het bruine veld tegen den achterrand begrenst. Verder wordt het zwartbruine veld gedeeld door eene ongebogen, geelwitte streep, spits beginnende (2 mm. onder den voorrand, 3—3½ mm van den vleugelwortel) maar overigens van gelijke breedte blijvende (ruim 1 mm.) en de lijn aan de achterzijde van het veld *aan* den binnenrand ontmoetende, 2½ mm. van den staarthoek. Vleugelpunt door een bruin streepje gedeeld dat buitenwaarts scherp begrensd, wortelwaarts breed vervloeid is en den voorrand, die iets donkerder grijs is dan de achterrand, wat verduistert. Geelwitte lijn aan de achterzijde van het zwartbruine veld buitenwaarts zeer smal bruingrijs beschaduwd. Franjelijn bruingrijs, haarfijn, gegolfd, op de adereinden wat dikker. Franje donkergrijs. Achtervleugels donkergrijs, tegen den achterrand wat lichter, meer blaauwgrijs, de franjelijn haarfijn donker, ook wat gegolfd, de franje donkergrijs, aan den staarthoek en boven het midden wat witachtig. Onderzijde der vleugels grijs, tegen den voorrand wat bruinachtig, tegen binnenrand en wortel meer witgrijs, zij is ongeteekend. Achterlijf op den rug donkergrijs, de buik en pooten wat lichter.

Deze soort die ik, als reeds opgemerkt, voor de echte *Mygdon* Cramer houd, heb ik van Java voor mij in verscheidene exemplaren. Zij werden door Mr. Piepers bij Batavia en op den Gedeh (1600 m.), door Mr. Lucassen in Tegal (Kemanglen) verzameld. Een Indisch voorwerp kreeg ik ook van Kolonel Swinhoe, het verschilt niet van Javaansche.

De exemplaren hebben een vlugt van 29—32 mm. en beide seksen zijn even groot.

Van de eerste toestanden is mij niets bekend.

Grammodes Emathion m. nov. spec.
(Pl. 8 fig. 5).

Na de uitvoerige beschrijving van *Mygdon* kan ik mij bij deze tot eene vergelijking bepalen, met verwijzing naar de afbeelding. De punten van verschil zullen hierdoor ook des te beter uitkomen. Ik heb van *Emathion* twee exemplaren voor mij, een man en een wijfje, beiden van Celebes, de man (van Menado), heeft eene vlugt van 31 mm., het wijfje (van Bonthain) van 29 mm. Sprieten, palpen, kop en thoraxrug zijn gekleurd als bij *Mygdon*, de aanleg van de teekening der voorvleugels is bijna eveneens, maar de geelwitte lijn aan de achterzijde van het bruine veld is in het midden wat ingetrokken, maakt dan eene kleine bogt en loopt bijna evenwijdig met den achterrand. Geelwitte lijn langs den voorrand van het zwartbruine veld geheel vlak, overigens als bij *Mygdon*. Geelwitte streep die het bruine veld deelt even ver van den voorrand beginnende als bij *Mygdon* maar nader bij den wortel ($1\frac{1}{2}$ mm.) Zij loopt schuiner, is even breed doch aan beide einden spits, bereikt de lijn aan den achterrand van het bruine veld niet ten volle en houdt bij ader 1 op. Vleugelpunt evenzoo gedeeld als bij *Mygdon* doch achter de geelwitte zoomlijn aan den achterrand van het zwartbruine veld eene bruingrijze streep van ongeveer 2 mm., die dus maar weinig smaller is dan de lichtgrijze achterrand welke voor de fijne, gegolfde, donkere franjelijn ook bruingrijs wordt, het breedst in het midden. Franje donkergrijs.

De achtervleugels, onderzijde, pooten en het achterlijf verschillen niet van *Mygdon*.

Mr. Piepers ving het afgebeelde wijfje bij Bonthain, de heer Feenstra den man den 17den November 1880 bij Menado. Het laatstgenoemde voorwerp dat wat afgevlogen is, bevindt zich in de collectie van het genootschap Natura Artis Magistra te Amsterdam.

Grammodes Crestonion m. nov. spec.
(Pl. 8 fig. 3).

Een wijfje van 27 mm.

Bij deze soort zijn de thoraxrug en het bruine veld der voor-

vleugels lichter dan bij de twee voorgaande soorten, meer graauw-bruin. Van de drie, iets geelachtig witte strepen, begint de onderste *aan den vleugelwortel*, loopt slechts weinig schuiner dan de binnenrand en eindigt *in* den staarthoek, aldaar iets graauw bestoven, de achterlijn is geheel ongebogen en loopt van een derde van ader 7, *schuin* naar den staarthoek waar zij de onderste lijn ontmoet. De lijn langs den voorrand begint fijn op 3 mm. van den vleugelwortel, is genoegzaam ongebogen en ontmoet onder een, wat stompen hoek, de achterlijn Voorbij deze is een langwerpig driekant, spits toeloopend veld nog van dezelfde kleur als dat wortelwaarts der lijn tot een weinig voor den achterrand die grijs is als de franje. Franjelijn fijn, zwartgrijs, *ongegolfd*, daarvoor nog eene andere zwartgrijze lijn. Voorrand grijs, eveneens gekleurd als bij *Emathion*. Vleugelpunt ook hier donker gedeeld maar door de voortzetting der buitenzijde van het smalle bruine veld voorbij de witte achterlijn, dus anders dan bij de voorgaande soorten.

Achtervleugels en lijf als bij de andere soorten, ook de onderzijde niet verschillende; op de voorvleugels schijnt de witte teekening van boven wat door.

Celebes, Menado, van Dr. H. J. Veth ontvangen.

Grammodes Imminua m. nov. spec.

(Pl. 8 fig. 4).

Een wijfje van 28 mm.

Bij deze, aan *Bisinuata* Snellen, Tijds. v. Ent. XXII p. 104 pl. 8 fig. 3 (1879—80) van Celebes verwante soort, zijn de palpen en sprieten als bij *Mygdon*, (de laatsten op de bovenzijde ook wit). De, ten deele ontschubde, thorax is zwartbruin. Voorvleugels met een, op den binnenrand rustend maar den voor- en achterrand niet bereikend donker veld. Het is bijna zwart, donkerder dan bij *Mygdon* en *Bisinuata* en wordt gedeeld door eene vrij breede, bijna helder witte streep die twee mm. van den vleugelwortel, een mm. onder den voorrand begint en, schuin en ongebogen, naar den binnenrand loopt waar zij even voorbij het midden, geheel onderaan tot het dubbele verbreed en wat bruinachtig

gekleurd, aankomt. Eene tweede witte lijn bezoomt aan den voorrand de laatste twee vijfden van het donkere veld. Zij begint op twee vijfden en iets onder den voorrand des vleugels, en loopt wat schuin, binnenwaarts scherp begrensd, tegen den voorrand wat vervloeid, naar den scherpen voorrandshoek van het donkere veld dat tegen den achterrand begrensd wordt door eene fijne, vrij regtstandige, in het midden wat ingetrokken, in cel 1 *b* eene kleine bogt makende geelwitte lijn die onderaan, op twee mm. van den staarthoek, het einde der eerst beschreven witte streep bijna ontmoet. Vleugelpunt door de spits van eene zwartbruine, franjewaarts scherp, wortelwaarts minder duidelijk begrensde vlek gedeeld. Achterrand grijs, door eene blaauwachtig grijswitte, vervloeide lijn gedeeld. Franjelijn fijn, gegolfd, grijsbruin. Voorrand grijs. Franje donkergrijs, aan vleugelpunt en staarthoek meer witgrijs.

Achtervleugels niet merkbaar van die van *Mygdon* verschillende, de franje aan het midden van den achterrand en aan den staarthoek bijna wit.

Onderzijde der voorvleugels donkergrijs, de lichte teekening van boven flaauw doorschijnende, die der achtervleugels vuilwit tegen voor- en achterrand bruinachtig gemend, met eene fijne donkere booglijn over het midden.

Van *Bisinuata* m. (in het Tijdschrift te hard en te rood gekleurd, doch wat de teekening aangaat juist voorgesteld), verschilt *Imminua* door de schuine, breedere, den binnenrand bereikende witte dwarsstreep van het zwartbruine veld der voorvleugels, de langere, bijna horizontale witte lijn langs den voorrand daarvan, en de geheel verschillende lijn langs den achterrand van het veld.

Wetter. In mijne collectie.

Wat nu eenige andere, na Guenée bekend gemaakte Indische en Australische soorten aangaat, zoo is door Druce in de Proc. of the Zool. Soc. of London 1888 p. 225 pl. 13 fig. 5 eene *Grammodes Alcyone*, van de Fidji-eilanden beschreven en afgebeeld, die duidelijk aan *Emathion* verwant is, maar de met den achterrand evenwijdige witte lijn die het zwartbruine veld daar begrenst, is

geheel regt, de schuine witte streep die het veld deelt begint *aan* den vleugelwortel en is dubbel zoo breed; eindelijk is de grijze achterrand de helft smaller en de witte lijn aan de achterzijde van het donkere veld slechts zeer smalgrijs afgezet. Ik houd *Alcyone* voor eene vierde, oostersche soort uit de verwantschap van *Mygdon*.

Grammodes Excellens Lucas, Proc. Linn. Soc. of New South Wales 2 ser. VII p. 257 (1892), uit Australie, wordt vergeleken met *G. Oculicola* Walk., Cat. XIV p. 1446, die eene aan *Oculata* Snell., Tijds. v. Ent. XXIII p. 103 pl. 8 fig. 6 verwante soort moet zijn, maar waarbij het ondergedeelte van de tweede der (geelwitte) voorvleugelstrepen gebogen, niet regt is. *Excellens*, die ook eene witte dwarsstreep der achtervleugels heeft, behoort dus niet tot de verwantschap van *Mygdon*. Hetzelfde is het geval met: *Grammodes Pulcherrima* Lucas, l. c. p. 258, die ook aan *Oculata* verwant is. Daarentegen is:

Grammodes Divaricata Lucas, l. c. p. 259, naar de beschrijving een geheel andere vlinder, met olijfbruine voorvleugels die een breeden, witten middenband vertoonen. Achtervleugels ook olijfbruin met witten middenband. Nog meer wijkt af *Grammodes Pallens* Lucas, l. c. p. 260, waar de voorvleugels licht okerkleurig graauwbruin (light ochreous fuscous) zijn met eenige zwarte stippen en eene onduidelijke « darker ochreous-fuscous » golflijn tegen den achterrand. Achtervleugels als de voorvleugels gekleurd met zwarten middenband. Afbeeldingen dezer vier soorten waren zeer gewenscht.

Eindelijk is nog door Dr. Pagenstecher, in de Lepidoptera des Bismarks Archipel II p. 108 pl. I fig. 12 ♀ (1900) eene *Grammodes Caeca* beschreven en afgebeeld die ook aan *Oculata* Snell. verwant is maar zich onderscheidt, eerstens, door het ontbreken van eene oogvlek in den staarthoek der voorvleugels en ten tweede door het meer horizontaal loopen en ook lager beginnen van het ondergedeelte hunner tweede witte dwarslijn. Deze soort is van Nieuw-Brittanje.

Noctua Notata Fabr., Ent. Syst. III, 2 p. 39 (1793) — Walker, Catal. XIV p. 1445, is dezelfde als *Noct. Ino* Drury, Ill. Exot. Ins. III pag. 39 pl. 29 fig. 3 die door Hampson, Moths

of India II p. 529, in het genus Trigonodes Guenée wordt geplaatst.

Walker beschreef dezelfde soort als *Gr. Mundicolor* in zijn Catalogus deel XXXIII p. 973.

Walker's *Grammodes Justa* l. c. p. 1445, uit Australie, (voorvleugels zwart met twee schuine, evenwijdige witte dwarsstrepen, aan den binnenrand door eene witte lijn verbonden), is nog door geen lateren schrijver behandeld of afgebeeld.

Grammodes Excavata Walker Cat. XXXIII p, 973 eindelijk heeft niets met dit genus te maken maar is dezelfde als *Ozarba Punctigera* Walker, Cat. XXXII p. 329. die door Hampson in zijn genus Metachrostis (= Acantholipes Led.) wordt geplaatst.

De na Guenée in het genus Grammodes geplaatste soorten uit Amerika en Africa zijn hier niet besproken.

VERKLARING DER AFBEELDINGEN.

Pl.	8	fig.	3	Grammodes	Crestonion m.	nov. spec.	zie	p.	90.
»	»	»	4	—	Imminua m.	id.	»	»	91.
»	»	»	5	—	Emathion m.	id.	»	»	90.
»	»	»	6	—	Mygdon Cram.		»	»	87.